

De Engelse spits Harry Kane (links) vecht een kopduel uit met de Kroatische verdediger Josip Sutalo. FOTO AFP

**Esther Scholten en
Bart Zuidervaat**
[redactie sport&samenleving](#)

Het zoontje van Marcel Aries sprong enthousiast op toen hij Harry Kane zag scoren tegen Kroatië. De Engelse spits kopte vorige week op het WK voetbal een hoekschop keihard en loepzuiver binnen. Aries geeft toe: “Het was een prachtig doelpunt. Iedere jongen wil wel zo’n goal maken, mijn zoon natuurlijk ook. Maar ik kijk met een heel ander gevoel naar die kopbal. Want hoe zou het over dertig jaar met Harry Kane gaan?”

Aries is niet alleen voetballiefhebber en keeperstrainer bij de plaatselijke vereniging SV Meerssen, hij is ook een vooraanstaand neuroloog-intensivist, verbonden aan het Maastricht Universitair Medisch Centrum (MUMC) en de universiteit van Cambridge en gepromoveerd op ernstig hersenletsel. Zijn boodschap is kort en helder: het koppen in het voetbal moet zo snel mogelijk verboden worden, te beginnen bij de jeugd.

Aries vertelt dat hij na dit gesprek naar de intensive care van het ziekenhuis in Maastricht zal fietsen. “Daar staan 35 bedden en vaak is de helft bezet door mensen met ernstig hersenletsel. Een deel daarvan door een ongeluk. Dat is echt problematisch. Een botbreuk kunnen we repareren, een abces kunnen we draineren, een hart en longen kunnen we transplanteren. Maar voor herse-

Jonge voetballertjes willen Harry Kane zijn en ballen onhoudbaar in de kruising koppen. Maar neurologen kijken er bezorgd naar. Want hoe zal het over dertig jaar met Kane gaan?

Na iedere kopbal komen de hersenen in beweging

De boodschap van de neuroloog: het koppen in het voetbal moet zo snel mogelijk verboden worden

nen kunnen we eigenlijk niets betekenen. We hebben geen medicijn en geen operaties. Dat frustriert enorm.”

De neuroloog voert al jarenlang een campagne om de Nederlander aan de fietshelm te krijgen, met wisselend succes. Zijn eigen drie kinderen doen de helm meestal zonder morren op, hoewel de oudste van veertien erover onderhandelt. “Hij

zegt dan: ‘Ik ben de enige in de klas die dit moet. Als ik de helm opzet, mag ik dan later naar bed?’”

Inmiddels heeft Aries een nieuwe missie: het koppen verbannen uit het voetbal. Hij weet dat het een schier onmogelijke opdracht wordt. Eerder deze ochtend zag hij nog op internet hoe verslaggevers van *Voetbal International* een ‘ode aan de kopbal’ brachten, omdat de Kroaat Ivan Perisic een prachtige assist gaf met het hoofd. Aries geeft toe: “Ja, dit is een ingewikkelde klus”.

Verhoogde kans op dementie
De bewijzen dat koppen slecht is voor de gezondheid, stapelen zich op. Een jaar geleden publiceerde de Nederlandse Gezondheidsraad een rapport waaruit bleek dat hoofdcontact in het voetbal een verhoogde

kans op dementie geeft. Daarmee bevestigde dit gezaghebbende instituut iets dat al eerder uit diverse onderzoeken in het buitenland bleek. De Gezondheidsraad verwees naar de Nederlandse Sportraad, die na de zomer met aanbevelingen voor de KNVB zou komen.

De voetbalbond heeft daar niet op gewacht. Een week voordat de Sportraad zou adviseren om een kopverbod in te stellen voor kinderen t/m 12 jaar, bracht de KNVB ‘nieuwe richtlijnen’ naar buiten. Jeugdspelers zouden nog maximaal vijf tot tien keer mogen koppen per training, senioren niet meer dan vijftien keer na een lange bal over meer dan twintig meter. Voor een verbod voelt de KNVB niets. Koppen is immers ‘al decennialang onlosmakelijk verbonden aan het voetbal-

De ultieme prestatie. Waar ligt de grens van de mens?

Trouw probeert te achterhalen tot waar de mogelijkheden van de mens reiken en welke kansen de wetenschap biedt. Waarom blijven sommige wereldrecords jaren staan en worden andere aan de lopende band verbroken? Tips: sport@trouw.nl

12

In Engeland geldt al een kopverbod voor de jeugd tot 12 jaar

openbaart. Het komt voor bij militairen die aan explosies zijn blootgesteld en bij sporters die vaak contact met het hoofd maken, zoals bokkers, rugbyers én voetballers.

In het verleden zijn de hersenen van meerdere overleden oud-profspelers onderzocht, waarbij afwijkingen werden gevonden die bij dementie horen. Gekrompen hersenen, meer ruimte tussen de hersenwindingen”, vertelt Aries. “En kleine bloedinkjes op heel specifieke plekken waar schedel en hersenen contact maken. Ook zag men onder de microscoop eiwitophoping rondom bloedvaatjes in de hersenwindingen.” Pathologen interpreteren deze schade als passend bij het veelvuldig koppen van ballen.

Het lastige is, zegt de neuroloog, dat het probleem zich pas veel later openbaart. Met andere woorden: “Harry Kane zal zich prima voelen deze dagen. Hij zit in een overwinningsroes. Maar eigenlijk moeten we veertig tot zestig jaar vooruitkijken. En dat vinden beleidsmakers moeilijk. Voor de KNVB is draagvlak heel belangrijk, heb ik gemerkt. Zolang de stemming in de samenleving is dat het wel meevalt met de risico’s, durft de bond niet in te grijpen.”

Wat de KNVB doet, heet met een mooi woord ‘meestribbelen’. De bond onderkent dat er een probleem is, maar trekt het wetenschappelijke bewijs in twijfel en werpt allerlei bureaucratische bezwaren op, zodat alles blijft zoals het is. Aries geeft een exemplarisch voorbeeld. Het afgelopen jaar hebben wetenschappers van het Amsterdamse UMC onderzoek gedaan naar de gevolgen van koppen

de hersenen, maar dat wil niet zeggen dat er geen schade is achtergebleven. Slechts twee of drie kopballen zorgden al voor verhoogde waarden in het bloed, zegt de neuroloog. “Ik heb toevallig de kopballen van Harry Kane geturfd in die wedstrijd tegen Kroatië. Het waren er zeker tien tot twaalf.”

Aries wijst erop dat dit onderzoek van het Amsterdamse UMC een paar weken geleden is gepubliceerd in het gerenommeerde internationale tijdschrift *Jama Neurology*. Methodisch valt er niets op af te dingen, zegt hij. En toch vermoedt Aries dat de uitkomsten de voetbalbond niet zullen bevallen.

Het interessante is dat dit onderzoek is gefinancierd door de KNVB. Aries: “Je zou verwachten dat de bond nu hard ingrijpt. Want de KNVB gaf tot op heden aan dat onderzoeken in het buitenland hadden plaatsgevonden en met profspelers. Of dat de gegevens verouderd zijn en de ballen inmiddels zijn veranderd. Maar nu liggen er verse conclusies uit een onderzoek dat nota bene op hun eigen terrein in Zeist heeft plaatsgevonden.”

Autostoeltjes

Volksgesondheid wacht zelden op absolute zekerheid, zegt Aries. Kinderen gingen niet pas in autostoeltjes toen elk risico exact was berekend. Maar hij weet ook: de KNVB is een conservatieve organisatie. Vorig jaar reageerde Ronald Koeman lachend op de oproep van de Sportraad. De bondscoach vond de aandacht voor het koppen overdreven. “Je kan je afvragen: waar maak je je druk om?”, zei Koeman op een persconferentie. Dat de bondscoach in deze kwestie als een soort woordvoerder naar voren werd geschoven, noemt Aries ‘zeer ongelukkig’. “Onze bondscoach heeft verstand van het voetbalspel, niet van schade aan de hersenen.”

De neuroloog is niet iemand die stil zit in afwachting van beslissingen van de KNVB. Eerder dit jaar hield hij een presentatie bij zijn eigen voetbalclub in Meerssen. Hij liet de aanwezigen een rijtje met beroemde overleden voetballers zien: Bobby Charlton, Ray Wilson, Gordon McQueen, Denis Law. Aries: “Brits voetbal is ontzettend populair. Deze spelers werden allemaal herkend, inclusief de clubs waarvoor ze speelden. Maar niemand wist dat ze na hun carrière allemaal getroffen werden door dementie.”

Aries stelde de clubleden de vraag: durft SV Meerssen verder te gaan dan de KNVB? Halverwege de presentatie riep een aanwezige dat Aries kon stoppen. Het verhaal was overtuigend genoeg, er kon gestemd worden. Sindsdien hanteert de club een kopverbod voor kinderen t/m 12 jaar. Aries hoopt dat verenigingen in de regio dit voorbeeld zullen volgen, zodat zolang de KNVB stil blijft, de verandering van onderop komt. “In feite is het niet zo ingewikkeld. We moeten naar een situatie dat een speler bijvoorbeeld een uittrap van een keeper eerst even laat stuiteren. Als we dat onze kinderen leren, zijn we al een stuk op weg.”

spel’. Een verbod werkt volgens de KNVB averechts, omdat het juist belangrijk zou zijn dat kinderen verantwoord en onder begeleiding het hoofd leren gebruiken.

Aries was verbolgen toen hij de reactie van de voetbalbond las. “Ze hebben in Zeist niet het fatsoen gehad om even te wachten op het advies van de Sportraad. Eigenlijk stelt de KNVB voor dat trainers en ouders gaan tellen hoe vaak kinderen koppen. Dat is natuurlijk niet te doen. Er gaat op deze manier helemaal niets veranderen. Terwijl in Engeland al een kopverbod geldt voor de jeugd tot 12 jaar.”

Hersencellen gaan kapot

Als gespecialiseerd neuroloog weet Aries wat een stevige kopbal teweegbrengt in het hoofd. “Iedere keer dat iemand kopt, komen de hersenen plotseling in beweging en weer tot stilstand. Daarbij schuren ze tegen de binnenkant van de schedel en kunnen kwetsbare zenuwvezels worden uitgerekt. Je denkt misschien, dat loopt wel los. Maar als iemand duizenden keren per jaar kopt, moeten de klappen steeds worden opgevangen. Op een gegeven moment gaan hersencellen kapot. En dan krijg je een beeld dat erg lijkt op dementie of de ziekte van Parkinson.” In de medische wereld heet dit Chronische Traumatische Encefalopathie (CTE), in normaal Nederlands gaat het om een progressieve hersenziekte die zich pas jaren later

‘Onze bondscoach heeft verstand van het voetbalspel, niet van schade aan de hersenen’

bij amateurs. Ze lieten 302 voetballers naar de campus van de KNVB in Zeist komen om wedstrijden te spelen. Voor iedereen werd vastgelegd hoe vaak hij kopte en met welke intensiteit dat gebeurde. De onderzoekers namen voor en na de duels bloed af bij de amateurs. “De conclusies waren interessant maar zorgelijk”, vertelt Aries. “De voetballers die hadden gekopt, bleken na de wedstrijd meer stoffes, zogeheten biomarkers, in hun bloed te hebben die indicatief zijn voor hersenschade. Hoe meer kopballen en hoe harder het contact, hoe meer stoffes. En het gaat toevallig om dezelfde eiwitten die de patholoog onder de microscoop ziet.” Dit is verre van onschuldig, benadrukt de arts. Op de spoedeisende hulp wordt de aanwezigheid van een van die stoffes gebruikt om te bepalen of iemand wel of geen hersenscan moet krijgen, omdat er na een ongeluk mogelijk een bloeding in het hoofd zit.

Binnen twee dagen na de wedstrijd verdwenen die stoffes weer uit

WK-eend Merlin is de held van de arbeidersklasse

Vraag honderd Mexicanen welk dier het meest hun land vertegenwoordigt en de kans is groot dat de antwoorden flink uiteenlopen. Een meerderheid zal waarschijnlijk de adelaar noemen, het dier dat op het schild en de vlag van het land op een cactus een slang te lijf gaat en op ontelbare logo’s en symbolen staat, ook die van de nationale voetbalbond.

De ander denkt aan de axolotl, een met uitsterven bedreigde salamander die de laatste jaren een charme-offensief in de media heeft ontketend. Een derde noemt wellicht de jaguar, hoofddrolspeler in de mythologieën van Mexico’s oorspronkelijke bewoners.

Maar een eend? Dat zag amper twee maanden geleden nog niemand aankomen. Toch is Merlin de officiële Mexicaanse ambassadeur van het WK, een witte eend die enkele weken geleden uit het niets viraal

ging op sociale media. Zijn verzorgster, Karla Ivette Gómez, deed wat veel Mexicanen tijdens een WK doen met hun huisdieren: ze kocht een voetbalshirtje voor het beestje en liet hem gekleed in het nationale groen door de straten van Mexico-Stad waggelen. TikTok en Instagram deden de rest.

Dat Merlin uit het niets een nationaal symbool is geworden, is een hele prestatie. Weinig landen in Latijns-Amerika zijn zo doordrenkt van commercie als Mexico. Televisie is hier een eindeloos bombardement van gelikte reclames. Achter elke mascotte, elk symbool, elk programma zitten marketingex-

perts die bij elke seconde zendtijd nadenken over hoe er geld verdiend kan worden.

Achter Merlin zit geen strakke marketingstrategie en juist dat lijkt de voornaamste reden dat het beestje zo geliefd is. Merlin kwaakt en waggelt vrolijk, ongestoord en is ondanks alle aandacht geen moment van zijn stuk. Zijn plotselinge faam maakt van hem ineens de meest geziene talkshowgast in het land en leverde hem vorige week zelfs een audiëntie bij president Sheinbaum op.

Critici denken dat het succes van Merlin ook te maken heeft

met de achtergrond van verzorgster Karla en haar kinderen. Zij zijn doodnormale Mexicanen uit de arbeidersklasse die net als iedereen van het WK een nationaal feest willen maken. “Merlin vertegenwoordigt de oprechte arbeidersfamilie”, vatte nieuwssite *Quadratin* het samen.

Des te groter was de verontwaardiging dan ook vorige week, toen een onverlaat in de deelstaat Yucatán de eend bleek te hebben geregistreerd als commercieel merk. Karla Gómez deed die ontdekking nota bene nadat president Sheinbaum zelf haar had aangeraden zo snel mogelijk de rechten op Merlin vast te leggen.

Het verhaal liep gelukkig met een sissers af. Het Mexicaans instituut voor industrieel eigendom bepaalde dat de rechten op Merlins naam eigendom zijn van de familie Gómez. Het beestje zelf zal er weinig van hebben meegekregen en waggelt vrolijk door, precies zoals Mexico het graag ziet.

Mexico
Jan-Albert
Hootsen

korte corner

Penaltykillers en -pechvogels

Een strafschoppenserie is de nachtmerrie van elke WK-deelnemer – behalve als die Duitsland of Kroatië heet. Die twee landen moesten allebei vier keer in de WK-historie een penaltyreeks nemen, en wonnen alles. Argentinië ligt er ook niet wakker van; het speelde een recordaantal van zeven penaltyreeksen, en verloor er slechts één (tegen de Duitsers in 2006).

Aan de andere kant van de medaille vinden we de penalty-pechvogels. Japan en Mexico staan allebei op nul zeges uit twee, bijvoorbeeld.

Engeland was jarenlang ‘vervloekt’ bij penalty’s, maar door brak die vloek in 2018 en staat nu op één uit vier; hetzelfde moyenne als Italië, dat alleen in de finale in 2006 aan het langste eind trok. Ook Nederland verloor drie van de vier keer; Oranje moet dus vrezen voor een negatief record. Dat is nu nog in handen van Spanje: vijf gespeeld, vier verloren. De vorige keer (tegen Marokko in 2022) schoten de Spanjaarden zelfs geen enkele keer raak.

Roelant Frijns